

BİLGİ, İKTİDAR VE AKADEMİK ÖZGÜRLÜK¹

Joan W. Scott

Çeviren: Tuğçe Çuhadaroğlu

Akademik özgürlük, sık sık üniversite üyelerinin kabul görmüş haklarının ihlallerini kınamak için başvuru, anlamı aşikâr bir terim olarak görünse de, aslında uygulaması sınırlı ve anlaşılması zor bir kavramdır. Yüzyılın başında Birleşik Devletler’de akademik özgürlük yalnızca kamu yararı için gerekli bilgiyi üreten ve aktaran fakülte üyelerine ilişkin olarak kullanılıyordu. O zamanlar bu pratik hemen hemen hiç bilinmediğinden, yalnızca kadrolu fakülte üyelerini ilgilendiren bir konu değildi. Akademik özgürlük; iktidar ile bilgi, siyaset ile gerçek, eylem ile düşünce arasındaki çatışmaları bunlar arasına keskin bir ayırım çizerek -ki bu ayırımı korumak hep güç olmuştur- çözmeyi amaçlıyordu. Bu noktada, basmakalıp bir tanım vermektense, bir akademik hak teorisi olarak ve bunları koruyabilecek bir pratik olarak akademik özgürlük kavramını zora sokan bazı sorunlara değinmek istiyorum.

Üniversite İşletmesi

Akademik özgürlük doktrininin, Amerikan Üniversite Profesörleri Derneği’nin (*American Association of University Professors*, AAUP) 1915 tarihli “İlkeler Deklarasyonu”nda düzenlenen Amerikan versiyonu, yükseköğretim tarihinde bir dönüm noktasının yaşandığı, araştırma üniversitesi anlayışının ön plana çıktığı İlerici Dönem’de (*Progressive Era*), biçimlendirilmiştir (AAUP, 1915). Akademik özgürlük fikri yalnızca dinsel kurumlarla laik kurumlar arasında çizilen keskin bir ayırım üzerine değil, aynı zamanda yeni araştırma üniversitesi akademik kadrosunun, yasa koyucular ve hayırsever işadamları gibi kendilerini destekleyen güçler karşısında bağımsız olmaları üzerine kurulmuştur. John Dewey’in sekter müritçilik ve entelektüel disiplin olarak tanımladığı iki eğilim arasındaki gerilimin çözülmesi görece kolay gözüktüyse de (AAUP deklarasyonu zamanında üniversiteler, yalnızca bakanlık pozisyonları için eğitim mercii olmaktan çıkmıştı), Amerikan şirketleri ve Amerikan üniversitesi arasındaki çatışma bugüne kadar sürdü. 1902 yılı gibi erken bir tarihte (“Akademik Özgürlük” isimli bir makalede) Dewey, eğitim misyonunun yatırımcıların gönlünü hoş tutma ihtiyacı nedeniyle erozyona uğradığı uyarısında bulunmuştu:

“Bugünlerde, bir kurumun tarihinde olabilecek en önemli olayın, yeni bir araştırma veya güçlü ve coşkulu bir eğitimcinin yetişmesinden çok, büyük bir ödül olması muhtemeldir.” (Dewey, 1902: 62-3). Dewey paranın bilgi üretimi üzerindeki etkisine dair kaygılarında yalnız değildi. Thorstein Veblen'in üniversitelerin işletilme biçimlerini acımasızca eleştirdiği *The Higher Learning in America* (Amerika'da Yükseköğrenim) adlı kitabı 1916 yılında basılmıştı. Bunu, Upton Sinclair'in 1923 yılında yayımlanan, Amerikan şirketleri ve üniversiteler arasındaki yakın ilişkileri itham ettiği, *The Goose-step: A Study in American Education* (Kaz Adımı: Amerikan Eğitimi Üzerine Bir Çalışma) adlı kitabı takip etti. Bu kitapların tartışmacı tonu ve öfkesi o yıllarda fikir ayrılığının oldukça yoğun bir biçimde yaşandığına işaret eder. Bu yazarlar, 1907 yılında “üniversite standartlarını” uygunsuz bir biçimde “ticaret prensipleri” ile karşılaştıran, geleceğin dondurulmuş gıda pazarı kodamanlarının babası ve bir avukat olan Clarence Birdseye gibi mali destekçilerin baskısına karşı tepkilerini gösteriyorlardı. Birdseye, akademik kadroyu ve üniversite idaresini “iyi bir imalatçı” gibi davranmaya, eski mezunları ise “üniversitelerini ticaret yöntemleri ile tanıştırma”ya teşvik ediyordu. Andrew Carnegie “sanayinin gelecek kaptanları için” “öldürücü” sonuçları olacağı gerekçesiyle hümanistik eğitimin gereksiz olduğuna inanıyordu. Ve Frederick Winslow Taylor üniversite hayatının yeniden düzenlenmesi için şirket verimlilik modelleri öneriyordu (Donoghue, 2008: 4-5, 7-8, 1-23). İşadamlarının ve politikacıların şimdi olduğu gibi eskiden de, öğrenmek için öğrenmek idealine pek tahammülleri yoktu; kendilerinin yükseköğrenimin önemi ve amacı ile ilgili görüşlerine katılmayan akademisyenlere karşı ise çok daha az saygıları vardı. Rakamlar belki daha yüksek ve üniversite araştırma süreçleri üzerine etkileri belki daha fazla; ama üniversiteleri şirket muhasebe ve işletme biçimleriyle uyumlu hâle getirmek üzere yapılan baskı bugün de devam ediyor.

Akademik özgürlük ilkesi, bu güçlü çıkar sahiplerine ve kamu yararı için yeni bilgi üreterek dolaylı da olsa bu çıkarlara hizmet etmeyi taahhüt edenlere karşı, dokunulmazlığını kazanmış bir üniversite vizyonunu ifade ediyordu. Gerçekten de akademik özgürlük, bilgi ve iktidarın ayrılabilir olduğu varsayımına dayanıyordu ve yeni bilgi, kamusal çatışmaların taraflarından herhangi birini desteklese de gerçeğe ulaşma çabasının bu çatışmalarla hiçbir ilişkisinin olmaması gerekiyordu. Üniversite “[kamu görüşünün] tiranlığından bağımsız dokunulmaz bir sığınak, ... yeni fikirlerin filizleneceği ve meyveleri toplumun hiçbir kesiminin hoşuna gitmese de yine de bu meyvelerin olgunlaşmasına izin verileceği bir entelektüel deney istasyonu” olarak tanımlandı (AAUP, 1915: 32). Bilimsel ve toplumsal gelişme üniversite tarafından korunan, hatta kışkırtılan mutabakatsızlığa dayanıyordu. Mekânın “refahı”, hâkim ortodoksiye meydan okuyan, öğrencileri daha farklı düşünmeye, “daha özeleştirel” olmaya, dolayısıyla yenilik getirmeye daha açık olmaya teşvik eden eleştirel düşünürleri

destekleyebilmesine dayanıyordu.

AAUP deklarasyonu bu görüşü etkili ve güzel bir biçimde dile getirmiş bir üniversite yöneticisinden alıntı yapıyordu: “Son zamanlarda bazı profesörlerimizin yeniden seçilmesi reddedildi. Bunun nedeni, açıkça bu profesörlerin öğrencilerini mütevelli heyeti üyelerinin hoşuna gitmeyecek biçimlerde düşünmeye teşvik etmiş olmaları. Herhangi bir şekilde düşünmeyi teşvik etmeyen başka profesörlerin işten çıkarılması daha iyi olurdu.” Deklarasyon, “entelektüellik coşkuyu bulaştıran bir odak” olmalıdır diye devam ediyor: “Öğrencilerin hiçbir şey düşünmemelerindense aykırı düşünceler peşinde olmaları daha iyidir; tıkabasa dolu otobanda sonsuza kadar huzur içinde yol almalarındansa yeni patikalara tırmanmaları ve gerekirse hatalarla tökezlemeleri onlar için daha faydalı olacaktır” (AAUP, 1915: 36). Üniversitenin işlevi bu gözüpek kâşiflere barınak sağlamak, onları muhalif fikirleri kaçınılmaz bir şekilde karşılayan soğuk kınama rüzgârlarından korumaktır.

Akademisyenler arasında en büyük risk altında olanlar, yeni yeni ortaya çıkan sosyal ve beşeri bilimler alanlarında çalışanlardı. 1902 tarihli makalesinde Dewey, bu alanların akademik özgürlüğün korumasına en çok ihtiyaç duyulan alanlar olduğunu belirtiyordu:

Bu düşünce alanları, henüz genel kabul görmüş bir bilimsel kontrol altına girmedikleri gibi köklü önyargı ve aşırı duygusal tepkilere en açık alanlardır. Öte yandan, bu alanlar insanların kendilerini alıştırdıkları hayat biçimleri ve alışkanlıklar yüzünden vardır. Bunlara saldırmak hayata değerini veren kurumlara düşman olmak demektir (Dewey, 1902: 58).

Toplumun ahlaki ve sosyal ihtiyaçlarını sorguladıkları için bu alanlardaki çalışmalar rahatsız edici ve dönüştürücü olabilirdi ve tam olarak da bu yüzden sosyal bilimler akademik özgürlüğün korumasına en çok ihtiyaç duyulan alandı. Dewey’in belirttiği gibi “net bir soyutlama, toplumsal konulardan belirli bir uzaklaşma aracılığıyla bağımsızlıklarını güvence altına alan” matematik ve fizik bilimlerinden farklı olarak, “ekonomi-politik, sosyoloji, tarih, psikoloji... teknik teori sorunlarıyla değil, hayatın sorunlarıyla bire bir ilgilenir. Bu yüzden buradaki akademik özgürlük hakkı ve ödevi başka herhangi bir alandan daha bile fazladır” (Dewey, 1902: 57).

Böylece, İlerici Dönem'in altın çağında biçimlendirildiği hâliyle akademik özgürlük, en radikal bulunanları, toplumsal eleştireliliğin ve toplumsal reformun en uç noktalarında gezinenleri korumayı hedefledi. Onlar için, uzman bilgisinin araçsal bir işlevi olmalıydı. Tarihçi filozof Michel de Certeau bunu şu şekilde ifade ediyor: “modern zamanlardaki sosyal bilim patlaması etik esasları teknik süreçler aracılığıyla açıklayan bir dizi kurum oluşturmuştur. Bu özel kurumlar çok uzun bir zaman, etik görevleri icra etmek için teknik nitelikte ‘yeni haçlı seferleri’ düzenledi” (Certeau, 1986:199). Yirminci yüzyılın başlarında profesörün eleştirel düşüncesi (bilgi) ile işletme-zihniyetli mütevellî heyeti (iktidar) arasındaki gerilimi ortaya koyan bu “haçlılar” (bugünkü durumla ironi yaratacak bir biçimde) ezici bir çoğunlukla ekonomi alanındandı. Şu iki örnek bu gerilimi çok iyi bir biçimde gösterir: Edward Ross’un Stanford’daki ve Scott Nearing’in Pennsylvania Üniversitesi Wharton İşletme Fakültesi’ndeki (*University of Pennsylvania's Wharton School of Business*) deneyimleri.

Ross, Standford’a geldiğinde Amerikan Ekonomi Derneği’nin (*American Economic Association*) sekreteriydi. Ross, “büyük işletmelerin amacının” kendisinin ve kendi İlerici arkadaşlarının yaptığı gibi “toplumsal eleştireliliğin boğazını sıkılamak” olduğuna inanıyordu ve Stanford’daki karşılaşmaları bu görüşü doğrular nitelikteydi (Metzger, 1955: 438). Stanford’ın kurucusu Leland Stanford bir Cumhuriyetçi ve işi ucuz Çinli göçmen emeğine dayanan bir demiryolu kodamanıydı. Ross hemen (ve muhtemelen kasıtlı olarak) sosyalist Eugene Debs’i destekleyerek, kamu hizmetlerinin belediyelerce sahiplenilmesini müdafaa ederek, Çinli göçüne dur diyerek ve Demokratik Parti’nin serbest gümüş platformunu savunarak kurucunun dul eşinin gazabını üzerine çekti. Bayan Stanford üniversite rektörü David Jordan’a Ross’un “sosyalizmin en aşağı ve en alçak öğelerinin ekmeğine yağ süren” politik ilişkilendirmelerinin kendisinde “ağlama isteği” uyandırdığını yazdı. “Profesör Ross’un güvenilmez olduğu ve gitmesi gerektiği” konusunda da ısrarcı davrandı. Jordan’ın pazarlık çabaları ve Ross’tan biraz temkinli davranmasını talep etmesi hiçbir işe yaramadı ve 1900 yılında Ross’u işten çıkararak Bayan Standford’ın talebine boyun eğdi. Buna cevaben, yedi akademisyen daha istifasını verdi ve Amerikan Ekonomi Derneği üyelerinden bir grup bu süreci incelemek için soruşturma başlattı. Tarihçi Walter Metzger’a göre bu “bir akademik özgürlük ihlali davasının profesörlükle ilgili ilk soruşturmasıydı” ve “AAUP’nin A Komitesi’nin (Akademik Özgürlük ve Kıdem Komitesi) davalarının doğrudan ebeveyni olmasa da atalarından biriydi” (Metzger, 1955: 442-3).

On yıldan daha fazla bir süre sonra, hatırı sayılır bir eski mezunun saldırısına uğrayan

ekonomici Scott Nearing de Wharton Fakültesi'ni terk etmeye zorlandı. Endüstriyel kapitalizmin sömürülerini ortaya çıkaran çalışmalarıyla sözünü esirgemeyen bir sosyalist olan Nearing, bölümünden, bölüm başkanından ve dekanından aldığı olumlu görüşlere rağmen, 1915 yılında rektör ve mütevelli heyeti tarafından kovuldu. Nearing, olağanüstü bir eğitimci, iyi bir yönetici ve “öğrenci disiplinini sağlamada” yetenekli biri olarak görülüyordu. Dekanı “yeterince diplomatik davranmadığını” teslim etse de, görevlerini yerine getirmesi ya da “ahlaki ehliyeti” ile ilgili hiçbir şüphe yoktu (*Bulletin*, 1916:132). “Eğitimci sağduyusunu” barındırmadığı da düşünülüyordu ki bu terim bir mütevelli heyeti üyesinin gözünde lanetli ama bir meslektaşın ya da öğrencinin gözünde takdire şayan kabul edilebilecek çelişkili bir anlama sahiptir. Nearing'in görevden alınması kısmen de olsa yönetimin üzerinde büyük etkisi olan bir grup eski mezunun üç yıldır yürüttüğü kampanyanın bir sonucuydu. Bu mezunlar “hevesli genç öğretmenler tarafından geliştirilen ... birinci sınıf öğrencilerini kötü etkileyecek garip ve radikal teorilere” karşıydılar (*Bulletin*, 1916: 135). “Bu öğretmenler”, diye devam ediyordu mezunlar, “bazı toplumsal konuları sınıfsal önyargıya ve de yanlış sonuçlara neden olacak şekilde tartışarak isimlerini duyurmaya çalışıyorlar” (*Bulletin*, 1916: 138). Dahası onların doktrinleri “Wharton Fakültesi'nin kurucusununkilerden tamamen farklı”. Suçlamalar Nearing'in şahsına yöneldikçe daha da abartılıyordu. Nearing'in “büyük bir coşkuyla ve Bay Wharton'ın oldukça iyi bilinen görüşlerine tamamen ters bir biçimde” konuştuğu söyleniyordu ve “onun sınanmamış teoriler hakkında taşkın, sabit ve utanmazca açıklamaları ve... medeni toplumun temelini oluşturan kurum ve kuralları hakkındaki kontrolsüz suçlamaları herhangi bir kuruluşun izin verebileceği en cömert ifade özgürlüğü sınırlarını çoktan aşmıştı” (*Bulletin*, 1916:139).

Ross'un davası AAUP'nin kuruluşuna zemin hazırlamıştı; Nearing'inki ise taze örgütlenmenin ilk soruşturmalarından biriydi. Hiçbir olayda da meslektaşların resmi protestoları profesörlerin işlerini kaybetmemelerini sağlayamadı. Her iki olay da bilgi ve iktidar sorununu çarpıcı bir biçimde ortaya koydu: Akademik kadro, finansal destek açısından bağımlı oldukları kişilerin gazabından nasıl korunabilir?

AAUP bu soruya en az üç değişik şekilde bir yanıt bulmaya çalıştı: akademisyenleri kendi kendilerini yöneten, bağımsız, “atanmış çalışanlar” (federal mahkemelerdeki yargıçlara benzer bir biçimde) olarak tanımlayarak; üniversitenin bilgi üretme misyonunda ısrarcı olarak; mütevelli heyeti üyelerinin rolünü netleştirerek. AAUP'un açıklamasına göre araştırmacı da olsa, öğretmen ya da teknik uzman da olsa bilgi üretmek üzere eğitim alanlar olarak akademisyenler, üniversitenin işlevini kendilerinde somutlaştırırlar ve akademik özgürlüğü garanti altına alırlar.

Üniversite, medeni bir toplumun ileri seviyedeki yaşantısının büyük ve zaruri bir organıdır. Mütevelli heyeti üyelerinin bu kurumda vazgeçilmez ve oldukça onurlu bir yeri vardır akademisyenler ise neredeyse eşit sorumluluklarıyla beraber bağımsız bir konumdadırlar. Söz konusu tamamen bilimsel ve eğitim ile ilgili sorular olduğunda birincil sorumluluk akademik kadroya aittir (AAUP, 1915: 27).

Eğer üniversitenin işlevi eleştirel düşünce ise, bunu korumak heyet üyelerinin görevidir. AAUP'nin 1915 deklarasyonu, amacı “bilgi üretmek olmayıp... araştırmacılardan ziyade fon sağlayan kişilerin fikirlerini desteklemek” olan özel kurumlarla (eski model) “kesinlikle... propagandacılıkla işi olmayan” yüksekokul ve üniversiteleri (çağdaş model) karşılaştırıyor. Yüksekokul ve üniversiteler kamu çıkarına, kamu yararına adanmışlardır. Öyle bir kamu güveni oluştururlar ki devlet üniversitesi ya da özel üniversite olmasına bakılmaksızın mütevelli heyeti üyeleri kamu gözünde güvenilir kişiler olurlar (AAUP, 1915: 22). Bu açıdan, “İlkeler Deklarasyonu”nda da belirtildiği gibi, mütevelli üyelerinin işi üniversitenin idamesini ve akademik kadronun otonomisini garanti altına almayı içerdiği için oldukça önemlidir. Bu yalnızca bir özel mülkiyet davası değildir, aynı zamanda “kamu güveninin” gereğini yapmaktır; bilginin ilerlemesi aracılığıyla kamu yararını güvence altına almayı taahhüt etmektir. “Üniversitelerin ve kolejlerin mütevelli heyetlerinin bir profesörün vicdanı ya da mantığı üzerinde bağlayıcı olmak gibi bir manevi hakkı yoktur” (AAUP, 1915: 23). Aksine iktidarlarını, özgür araştırmayı, onu bozabilecek güçlü çıkarlardan korumak için kullanmalıdırlar. “Halk için güvenilir kişiler” olmak doğrudan kamuoyu görüşünü yansıtmak anlamına gelmez, zira kamuoyu görüşünün ortodoksi ve cehalete dayanan “aceleci ve üzerinde düşünülmemiş tepkilere” dayanıyor olması muhtemeldir (AAUP, 1915: 32). Dahası, mütevelli heyeti üyelerinin görevi akademik kadroyu dış müdahalelerden korumaktır; ancak bu şekilde bilgi üretilebilir ve toplum ilerler. Koruma, mütevelli heyetinin yargılama becerisi olmadığı temel konularda akademik kadroya başvurması anlamına gelir. Bu ahlaki kuralı “keyfe bağlı işten çıkarma gücü” kullanarak ihlal eden kurullar “özel mülkiyet ve kamu güveni arasındaki farkın gerektirdiklerini” anlamadıkları için “barbardırlar” (AAUP, 1915: 24). Kamu güveni bu “zaruri organı” sağ tutmak, akademisyenlere özgürce nefes alma hakkı tanırken toplumun ilerleyebilmesi için fiziksel ve finansal idamesini sağlamak için gereklidir. “Üniversitenin doğası bunu gerektirir”: Üniversite “açık görüşlülüğe adanmış bir mekân”dır (AAUP, 1915: 38-9). Burada, AAUP kurucuları akademik özgürlüğün korunmasını mütevelli heyetinin ahlaki, hatta fiziksel zorunluluğu sayan bir üniversite yönetim modeli öneriyorlardı. “Bilginin tüm ... alanlarında, ilerlemenin ilk koşulu araştırma yapabilmek için

ve araştırmanın sonuçlarını yayımlayabilmek için tam ve sınırsız özgürlüktür. Bu tarz bir özgürlük tüm akademik aktivitenin nefesidir” (AAUP, 1915: 28). Bu biyolojik analogi, akademisyenin, ortodoksiyi yeniden üretmeyen, bir sonraki kuşağın yeni düşüncelere karşı arzu duymasını sağlamak amacı güden eğitimcilik işlevi ile devam eder. Yazarların ısrarla vurguladığı şey şudur ki, öğrencilere “hazır sonuçlar” sunulmamalıdır; onlara “kendi adlarına düşünme” eğitimi verilmelidir (AAUP, 1915: 34). Hatta kurucu babalardan birinin aşırı kaygıları deklarasyona eklenivermiş gibi gözükse de -örneğin, kendi fikirlerini oluşturmaya hazır olmayabilen “olgun olmayan öğrencilere” dikkatle yaklaşma ihtiyacı- belge eğitmenin “üniversitede bulunabilecek yaşa gelmiş her öğrenci için gerçek bir entelektüel uyanışı sağlaması” gerektiğini tekrar tekrar vurguluyor (AAUP, 1915: 35), bu uyanışın öğrencinin eğitmenin entelektüel bütünlüğüne duyduğu güvene dayandığı belirtiliyor.

Bununla birlikte, öğrenci, eğitmenin kendini tamamen ya da dürüstçe ifade etmediğinden ya da genel olarak akademisyenlerin kendilerinden sürekli açık yüreklilik ve cesaretle konuşmalarını talep eden genç nesillerle bu şekilde konuşmaya cesaret edemeyen bastırılmış ve de korkutulmuş bir sınıf olduğundan kuşkulanırsa bu güvenin zarar göreceği açıktır. Eğitmenin aklında hiçbir çekince olmamalıdır. Verebileceğinin ve olabileceğinin en iyisini öğrencilere vermelidir (AAUP, 1915: 28).

Tabii ki akademisyen için talep edilen özgürlük “bununla bağlantılı yükümlülükleri” de beraberinde getirdi. Araştırmacıların, eğitmenlerin ve de uzman danışmanların disiplinlerinin gerektirdiği kurallara göre eğitilmesi ve yeterli bulunmaları gerekmektedir. Böyle bir eğitim olmadan “bilim”lerinin hiçbir geçerliliği kalmazdı. Ancak profesyonel standartların oluşturulmasının ve uygulamaya konmasının profesyonel ellere bırakılması gerekmektedir. “Her koşulda, profesyonel standartların korunmasının öncelikli sorumluluğunun kendi üyelerinin ellerinde olmaması böyle yüce bir mesleğin saygınlığına aykırıdır. Bu yüzden öğretim üyeleri bu sorumluluğu kendi üzerlerine almaya hazırlıklı olmalıdırlar” (AAUP, 1915: 34). Akademik özgürlük teorisi daha da ileriye gider ve ahlaki bir prensip olarak mütevellî heyetinin akademik çalışmalara müdahale etmemesi gerekliliğinin yanında bu insanların yapılan çalışmaları yargılamada yetersiz olduğunun da altını çizer. Böylece akademik özgürlük, kendilerinden menkul yargılarına ve öngördükleri ve finanse ettikleri araştırma sonuçlarına dayanarak yaptırım güçlerini uygulamaya almış olanlara olağanüstü bir sınırlama getirmeyi talep eder. Dolayısıyla bu ilkenin genelde bu sınırlamayı

uygulamaya koymakta yetersiz olması şaşırtıcı olmamalı. Bir dizi tarihsel çalışma ve AAUP soruşturmalarının uzun tarihi, bu noktanın belgelenmesi için yeterli veriyi sağlar (Schrecker, 1986:198). İlericilerin ifade ettiği hâliyle akademik özgürlük teorisinin faydalı ve önemli olmaya devam ettiğini söyleyebiliriz; çünkü çağdaş üniversitenin temel bir gerilimini çözme de bunu ortaya çıkarır. Bu temel gerilim tekelci iktidar ve entelektüel araştırma, araçsal bilgi üretimi ve açık uçlu araştırma arasındaki gerilimdir.

Disipliner Politika

Akademik özgürlük ilkesi, eleştirmenler çoğu zaman o şekilde tanımlasa da, üniversitede her şeyin olabileceği fikrinin onaylanması değildir. Akademik özerklik talebi, görevi norm ve standartları oluşturup uygulamaya koymak ve böylece üyelerinin profesyonel yeterliliğini onaylamak olan disiplin organlarının nitelikli olmasına dayanır. Yetkinliklerini onayladıkları biliminsanları, Dewey'in belirttiği gibi, "teknik teori sorunlarıyla değil bire bir hayata dair sorunlarla" uğraşsalar da, bu disiplin kurumları akademi dışındaki dünyayı şekillendiren çıkar oyunlarıyla kirletilmemiş olarak resmedilmiştir. Dewey "gerçeği arayanlardan oluşmuş örgütlü bir toplum" hakkında yazdı, ki bundan kastı kendi zamanında yeni yeni ortaya çıkan disiplinler kurumlar, üyeleri tarafından ortaya atılan fikirlerin geçerliliğini (görünen bilimsel niteliği, doğruluğu) değerlendiren ve araştırma standartlarını oluşturan üniversiteler arası yapıları. İnsanlar, disiplinlerine dair sorumluluklarını yerine getirmelerinin karşılığında, dış müdahaleye karşı koruma kazanıyorlardı. Arthur Lovejoy, Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'nin (*Encyclopedia of the Social Sciences*) 1937 basımında, bir biliminsanını "politik ya da dinsel otoriteden veya çalıştığı kurumun idarecilerinin müdahalesinden" koruyan "kendi mesleğindeki kalifiye organlardır" diyordu (Lovejoy, 1937: 384). Uluslararası Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'nin (*International Encyclopedia of the Social Sciences*) 1968 basımında Glenn Morrow kendinden öncekilerin söylediklerini tekrarlıyordu:

Uzun süreli araştırmalardan ve testlerden sonra bile, [gerçek] iddiasında yalnızca büyük olasılıkla diyerek uzlaşılabilir; ve gerçeklik statüsünün daha sonra gelecek eleştirilere hiçbir şekilde bağımsızlığı olamaz. Bu koşullar birbirleriyle karşılıklı eleştiri üzerinden işbirliği yapan ve yeni üyelerini disiplinli ve sistematik bir eğitim sürecinde seçip yetiştiren düşünürler ve biliminsanlarının oluşturduğu bir topluluğa işaret eder. Tüm bu gereksinimlerin kendisi profesyonel bir ruhla yaşayan ve kendi aktivitelerini kontrol etmek ya da sonuçlarını yargılamak isteyen yetersiz

dış otoritelerin çabalarını kızgınlıkla karşılayan bir topluluk oluşturma eğilimindedir (Morrow, 1968: 5-6).

Disipliner yetkilendirmenin, çalışmaları kaçınılmaz biçimde tartışmalı olanları partizanlık suçlamalarına ve politik misillemeye karşı savunması bekleniyordu. Eğer meslektaşları yöntemlerinin mantıklılığını ve yorumlamalarının akla yatkınlığını doğrularlarsa, bu akademisyenler çıkar grupları olarak değil, gerçeği arayan objektif araştırmacılar olarak gösterilebilirdi.

Yine de, hepimizin bildiği üzere, disiplinler topluluklar hiyerarşiktir ve kendilerine özgü bir güç dinamikleri vardır. Eğer topluluk, üyelerinin yeterliliğini onaylarsa ve onları dış müdahaleden korursa, aynı zamanda davranış kalıpları (“karşılıklı eleştiri aracılığıyla işbirliği”) kadar araştırma yöntemleri (“disiplinli ve sistematik eğitim”) ve yargılama standartları (“yeni üyelerini seçme ve yetiştirme”) da oluşturmuş olur. İşte bu disiplinlerin tarihini yazanlar ve alanlarında yeni açılımlar yaratmış olan bizler biliriz ki disiplin ve müritlik (*disciple*) eşanlamlı olabildiği kadar zıt anlamlı da olabilir ve ceza her zaman disiplinin alternatifi değildir, arada sırada düzenleyici aracı da olabilir. Yıkıcı bir eleştiri, tamamlanmamış bir araştırmanın bedeli, kendinden büyüklerin alayı, ümit vaat eden bir akademik kariyeri, özellikle de disiplinler öncüllerin eleştirisine girişen bir kariyeri, sona erdirebilir. Bunlar akademik çalışmalara yetersiz olanlardan gelen dış müdahaleler değildir; kamu ahlakı ya da geleneksel toplumsal inançlarla değil, disiplinler politika ile ilgili iç çatışmalardır. Ve tabii ki, disiplinler politika ve “dış dünya” politikası arasındaki sınır net değildir. Zira, Dewey ve meslektaşlarının bir asır önce farkına vardıkları üzere, özellikle beşeri bilim araştırmaları genellikle politik sonuçları kaçınılmaz olan günün meselelerinden ilham alır.

Disiplinin yeniden tanımlanması adı altında hâkim görüşlere meydan okuyan biz tarihçiler, tarihçi kime denir, tarih neye denir ve bunlar nasıl belirlenir, diye sordüğümüzde karşılaştığımız karşı çıkışı iyi hatırlarız. Eleştiri -ki kelimenin teknik felsefi anlamıyla da bir eleştiriydi: kurucu öncüllerin soruşturulması, metodolojik ve yorumlayıcı kör noktaların aydınlatılması- alanın üzerine kurulduğu zemini ve bir disiplinin tek bir prototipi olabileceği görüşünü hedef alıyordu. Bir kadın tarihçi yalnızca dişi genital organlarına sahip olan bir tarihçi değildi, çalışmasına yeni bakış açıları getirebilen biriydi. Bu görüşler geçerli tarihsel araştırma fikrini nasıl etkiledi? Kadın tarihi, milletlerin ve liderlerinin yüce tarihinde bir altbaşlık değildir; birçoğumuz için söz konusu ana akım tarihin kurucu varsayımlarını sorgulamayı beraberinde getirir. (Afrika-Amerikan tarihi, postkolonyal tarih ve *queer* tarihi de benzer sorgulamalar getirdi.)

Yanıt genelde çok acımasızdı ve siyaset tarafından kirletilen bir bilim karşısında güçlülerin silahlarını kullanıyordu. Onlar profesyoneldi –biz dahil etme standartlarının toplumsal cinsiyet ve ırk temelinde uyguladığı ayrımcılık biçimlerini açığa çıkararak tarihi politize ediyorduk. Onlar, tarafsız tarihi savunuyorlardı; biz ideolojinin yerine araştırmacı özenini koyuyorduk. 19. yüzyıl Fransız kadınlarıyla ilgili bir kitabı Norman Hampson “rahim tarihi” diyerek eleştiriyordu. Lawrence Stone, kadın tarihçilerine hitaben yazdığı on emirde, “modern feminist ideolojiyi desteklemek” adına “bulguları çarpıtma”nın tehlikeleri konusunda onları uyarıyordu –kanıtın dolaysız bir anlamı varmış da bunun dışında tarihçilerin konumu, bakış açısı ve de yorumlarıyla ilgili hiçbir sorun yokmuş gibi (Hampson, 1982: 18; Stone, 1985: 21-27; Scott, 2001). Erkeklerle karşı önyargılı olan feministlerden gelen suçlamalar politik ve ideolojik olarak değerlendirildi; erkeklerin kadın tarihini reddi sahanın bütünlüğünün savunulması olarak görüldü.

Postyapısalcılık, disiplinine göre yoğunluğu değişse de daha da şiddetli bir redde maruz kaldı. Lawrence Stone (eski Tarih şampiyonu) Foucault’yu başarısız ya da sahte tarihçi olarak nitelendirdi. Bazı edebiyat eleştirmenleri (ve tabii ki daha birçokları) bütün “dilsel dönemeç”i sorgulamak için Paul De Man’ın erken dönem Nazi yazılarını kullandı. Nihilizm ve ahlaki göreceliğin yıkıcılık (Derrida’nın yapıbozumuna bir oyun) ve tutarsızlıkla suçlanması mücadeleyi Manichaen* terimlerle tasvir etti. Ortodoksinin koruyucuları, kendi iddialarına göre, o zamana kadar tamamen tarafsız kalmayı başarmış bir alana doğrudan ya da dolaylı olarak politik kaygıları getirenlere karşı uzmanlık ve mükemmelliği savunuyorlardı. Bu bağlamda, John Searle şöyle der:

Batılı Akılcı Geleneğin reddinin tek büyük sonucu objektiflik, gerçek ya da rasyonalite gibi geleneksel standartlardan vazgeçmeyi mümkün kılması ve ilk amaçlarından biri toplumsal ve politik dönüşüm olan bir eğitim programının önünü açmasıdır (Searle, 1992: 72).

1985 yılında, bu çatışmaların gösterdiği üzere, AAUP’nin A Komitesi ortodoksinin akademik özgürlüğü tehlikeye atabileceği uyarısını yaparak, aslında disiplinler toplulukların bünyesindeki güç dinamiklerini kabul etmiş oldu. Rapor, Standford hukuk fakültesi profesörü Paul Brest’ten, Duke hukuk fakültesinin o zamanki dekanı Paul Carrington’ın yaptığı bir yorum hakkındaki soruşturmaya cevaben geldi. Carrington, “eleştirel hukuk çalışmaları” ile tanınanların, herhangi bir hukuk fakültesi pozisyonu için kendilerini elediklerini yazmıştı. Rapor, bir disiplinin başlıca ilkelerine inanmanın işe alınma

koşullarından biri olmaması gerektiğini sahiplenerek Carrington'ın cümlesini yalanladı:

Pek çok durumda bir disipline saygısızlık, aynı zamanda o disiplinin egemen doktrinleriyle fikir birliğinde olmamak anlamına gelir. Saygınlık ve saygınlık arasında ses benzerliğinden daha fazlası vardır; saygınlık ve ideolojik gelenekselcilik arasında büyük bir fark yoktur. Kişinin belli bir konuyu öğretmekle yükümlü olduğu pozisyona atanmasının asgari bir gerekliliği olarak konunun değerine olan inancının sınanması teoride makul gözükse de aslında çok yanlış olabilir; bu durum büyük ihtimalle alanı yeniden inşa eden kişilerin engellenmesiyle sonuçlanabilir. Akademik özgürlüğün uzun tarihi, saygısızlık suçlamalarının ortodoks olmayana itirazların mazereti olarak kullanılabileceğini göstermektedir, bununla kalmayıp birine suç ortaklığı yapmadan diğerini mazur görmenin asla mümkün olmadığını öğretmektedir. (AAUP, 1986).

İktidar ve politikayı tehditkâr yabancıların eylemleri kılan iç/dış, düşünce/eylem karşıtlıkları bir yandan akademisyen ve üniversite özerkliği için bir gereklilik olarak görülürken, öte yandan AAUP açıklamasının netleştirdiği üzere, meşru olana karar veren disiplin otoritesinin eleştirel düşüncenin özgürce ifasına karşı meydan okuduğu gerçeğinin üstünü örter. Disipliner topluluklar akademik özgürlüğü akademisyenlere özgü bir özgürlük olarak meşrulaştırmak için gerekli mutabakatı sağlar. Ama bu düzenleyici ve fırsat veren otoritenin ayrılmaz diğer tarafı değişmez standartların savunulması adına yenilikçi düşüncüyü bastırabiliyor olmasıdır. Paradoksal bir biçimde, akademisyen özerkliğini meşrulaştırma amacındaki kurumların bizzat kendileri bu özerkliğin altını oyan bir şekilde çalışabilir.

Akademik Sorumluluk

Akademik özgürlüğün ortaya koyduğu ama çözmediği başka bir gerilim alanı daha vardır. Tartıştığım ilk iki konu gibi bu da bitmeyen uyumsuzluk ve münakaşa nedenidir: akademik sorumluluk konusu. Akademik özgürlüğün ekürisi olarak algılanan akademik sorumluluk (“görev olmadan hak yoktur” der 1915 tarihli “İlkeler Deklarasyonu” [AAUP, 1915: 33]), aslında, akademik özgürlüğün dayandığı, bilgi ve iktidar, düşünce ve eylem, gerçek ve politika arasındaki sınırı profesörün şahsında hayata geçirme teşebbüsüydü. Akademik sorumluluk bir akademisyenin duruşuyla, bir akademik özne olarak performansı ile ilişkiliydi; artık gerçeği arama motivasyonu -ki bu özgürce icra edilen bir eylem olarak kabul ediliyordu, bir sorumluluğun yerine getirilmesi olarak değil- doğrudan bağlantılı değildi. Sorumluluk bir

şekilde, düşünce ve politikayı ayrı tutma ya da en azından görüntüde bu ayrımı koruma taahhüdü olarak anlamlandırılıyordu. Bu da iki şekilde yapılırdı: Bir kişinin akademik davranışlarındaki hal ve tavırlarıyla ve de dünyanın geneli ve düşünceler dünyası arasındaki mekânsal ayrımla.

Bilgi ve iktidarı birbirinden ayırmaya yönelik ilk çabalar nesnellik fikrine dayanıyordu. Araştırmacılar nesnelliğe ne kadar yaklaşırlarsa, çalışmaları o kadar meşru olur, içerisi dışarisından o kadar çok korunabilirdi. Dewey ve AAUP kurucularının oldukça iyi bildiği üzere, sorun tabii ki beşeri bilim çalışmalarının asla safi bilim nesnellliğini iddia edememesiydi. Dolayısıyla, politika karalamasını araştırmacılıktan uzak tutmanın bir yolu dikkati fikirlerin üretilme *biçimine* çekmekti. İlerlemeci sosyal bilimcilerin inkâr edilemeyecek kadar politik fikirleri hakkındaki kamusal tartışmaların hararetinde, AAUP kurucuları bir akademisyenin davranış kalıbının çalışmasının algılanışını etkileyebileceğini öne sürdü. Böylece 1902 yılında, Dewey (ve AAUP kurucuları 1915 yılında bir kez daha) eleştirel araştırmacıların tavırlarının önemli olduğunu yazdı. Hatta, akademik sorumluluğun profesörlerin görüşlerini “bir araştırmacı ruhuyla”, “saygınlık, nezaket ve dilin ılımanlığıyla” dile getirmeleri gerektirdiğini söyleyerek daha da ileri gitti. (AAUP, 1915: 33). Dewey, “gerçeği ifade etme biçiminin” sansüre ya da hoşgörüyeye yol açabileceğinde ısrarcı oldu. (Seçtiği örnek araştırmacının fikirlerinin politik anlamının ve geleneksel düşünceye muhtemel karşı çıkışının onaylanması bağlamında oldukça çarpıcı.)

Örneğin, birisi endüstriyel ilişkilerin kapitalist kontrolünün geçici yapısını ve politik hayat üzerindeki yansımalarını bilimsel olarak kabul ediyor olabilir; birçok büyük kötülüğün ve adaletsizliklerin buradan kaynaklandığına inanıyor olabilir ama yine de akademik özgürlük sorununu hiç öne sürmeyebilir... Soruna, kendisiyle tamamen karşı fikirlerde olanların önyargularını hareketlendirmemek, tutkularını körüklememek için, nesnel, tarihsel ve yapıcı bir biçimde yaklaşabilir. Öte yandan, tamamen aynı fikirler öyle bir biçimde dile getirilir ki kapitalist işleyiş biçimlerine göre hareket eden herkesin duygularını harekete geçirebilir. Nesnel bir toplumsal evrim olayı olarak sunulsa kendi bilimsel meziyetlerinin üzerinde duracak ya da bu meziyetler üzerinden saldırılacak olan, bir sınıfın bilinçli ve agresif bencilliğinin bir sonucu olarak sunulduğunda her türlü konu dışı ve tutku körükleyici faktörle karışmış oluyor. Bu tarz etkiler yüzünden de akademik özgürlük

sorunu büyük ölçüde kişiselleşiyor (Dewey, 1902: 59).

Sınıfta, profesörün geleneksel olana karşı çıkarken ve yeni düşünceler ortaya atarken bile sabırlı, düşünceli ve de akıllı olması gerekir. Sınıf dışında, “her vatandaşın sahip olduğu politik haklarını” yerine getirirken bile, “aceleci, doğrulanmamış ya da abartılı açıklamalardan kaçınmalı ve de ılımlı olmayan, sansasyonel ifade biçimlerinden çekinmelidir” (AAUP, 1915: 37). Kişisel davranış kalıplarına kural koymanın zorluğunu fark etse de (“bu tarz kurallar genelde zararsız basmakalıplardır”) Dewey yine de Polonius gibi devam eder: Gerçeğe sadakat, birinin fikirlerindeki cüret, ihtilaf karşısında saygı olumlu özelliklerdir; gurur, kibir, “insanlığa çok şey ifade eden şeyler karşısında hürmetsizlik” ve de “kötü şöhret sahibi olmaya can atma” ise olumsuz özelliklerdir (Dewey, 1902: 60). Amaç kamu onayını almak için birinin inançlarını değiştirmesi değildir, daha ziyade birinin kişisel davranış kalıbına biraz “bilimsel” fikir desteği eklemesidir (“nesnel, tarihsel, yapıcı”, tarafsız, sakin). Kişisel üslubun birinin fikirlerinin etkisini azaltabileceği görüşü tabii ki beyhudedir.

Wharton’daki Scott Nearing vakasının gösterdiği üzere, radikal öz ve radikal üslup birbirinin yerine geçebilen, biri diğerini getiren kavramlar olarak görülmektedir. Wharton Fakültesi mezunundan yaptığım alıntıda bir tarafta “ılımlı olmayan”, “çılgın”, “utandırıcı” ve “sınırlandırılmamış” diğer tarafta ise “sınanmamış teoriler” ve “hatalı sonuçlar”ı birbirinden ayırmak güçtür. Nearing “medeni toplumun temelini oluşturan kurum ve kuralları” sorguladığı için mi yoksa yeterince nesnel olmadığı için mi işten çıkarıldı? Fikirleri onun geçerli davranış kalıbına sahip olmadığını yeterince kanıtlamıyor muydu? Mütevelli heyeti Nearing’in kovulmasını haklılaştırmaya çalıştığında, ifade özgürlüğü ile (“kurulumuzda ya da herhangi bir üyemizde fikir, araştırma ve tartışmaların en geniş anlamda özgürlüğünü sınırlamak gibi bir niyet yoktur ve olmayacaktır da” [AAUP, 1916:146]) üslubu (“eğitim kadrosu üyelerinin bireysel fikirleri uygun koşullarda, uygun bir biçimde ve üniversiteyle kurdukları ilişkinin gerektirdiği saygı çerçevesinde açıklandığında... o anki ya da hâkim inançlardan ne kadar farklı da olsalar, bu fikirler ve ifadeler ilerlemenin işareti olarak görülür, hoş karşılanır [146]) ayrıştırmaya çalışırken daha dikkatliydiler. “Uygun” tamamen açıklayıcı bir kelimeymiş gibi kullanılsa da (“uygun biçim”, “uygun koşullar”, “uygun saygı”) anlamı tamamen muğlaktır. Ya da en azından, neyin uygun olduğuyla ilgili genel bir anlamlandırma varsayar: biri diğerinin ölçüsü olan efendice davranışların ve efendice fikirlerin sınırlarını oluşturan bir dizi norma bağlılık. Bu uygunluk görüşüne göre, serinkanlı da olsa Nearing’in tavrının fikirlerine itirazları karşılayabilmesi mümkün gözüküyor.

Ortadoğu çalışmaları profesörlerinin son anlaşmazlıkları, birinin öğretim içeriğiyle aynı fikirde olmayanların, profesörün davranışları dikkatli ve nazik de olsa, onu genelde ılımlı

olmayan, tehlikeli ve çılgın olarak görebileceğinin örneklerinden yalnızca biridir. Öğretim içeriğini araştırmacının karakteriyle ilgili yargılardan ayırmak kolay değildir. Yine de iyi tavırlara vurgu ne AAUP belgelerinden ne de akademinin başka bir kısmından eksik edilmemiştir. Bu, pek çok kez alıntılanmış 1940 açıklamasında da, ki aslında bir akademi “anayasası”dır, görülür. İyi davranışların altının çizilmesi bugünlerde yöneticilerin “medeniyet” ricalarında ve kolektif çalışma testlerinde de yeniden ortaya çıkmaya başladı. AAUP’nin bu tarz testlerin barındırabileceği ayrımcılıklar hakkındaki uyarısına rağmen, bu testler bazı üniversitelerde kıdem için gerekli standartlar arasında kabul edildi (AAUP, 1940). Akademik duruşun politik gözükmemesi gerektiği fikri, ya da daha doğrusu akademik çalışmanın politik yansımalarının kişinin “medeniliği” ile kabul edilebilir kılınması görüşü hâlâ mevcuttur. Böylece, akademik özgürlüğün akademisyenlerin yazarken ve öğretirkenki koşulsuz özerklikleri hakkında olduğu görüşü üzerinde bir kontrol mekanizması kurar ya da en azından bu fikre ciddi bir şekilde meydan okur.

İkinci akademik sorumluluk alanı eylemlerin mekânsal olarak birbirlerinden ayrıştırılmasıdır. Bu ayrıştırma meşru bilimsel çalışma ile kampüs dışı ifade arasında; sınıf içinde makbul kabul edilen söylem ile korunan alanın dışında açıklanan, akademisyenin uzmanlığıyla ilgili olmak durumunda olmayan fikirler arasında yapılır. Vatandaşlık haklarını icra ederken bile belirli bir “akademik” tavır içinde davranma sorumluluğu var mıdır? Özel bir hak olan akademik özgürlük hakkı kamusal ifade özgürlüğü hakkını kısıtlar mı? Elbette ki halka açıklanan aşırı öfkeli fikirler profesörün bilimsel saygınlığını (ve dolayısıyla üniversitenin tarafsız konumunu) politika fırçası ile katrana bulayarak üniversite duvarları içindeki akademik özgürlüğü tehlikeye sokabilir ve üniversiteyi olumsuz bir şekilde etkileyebilir. 1915 açıklaması bu şekilde bir ileri bir geri gidiyordu. Bir yandan, “akademisyenler aceleci, doğrulanmamış ya da abartılı açıklamalardan ve de ılımlı olmayan, sansasyonel ifade biçimlerinden kaçınmalıydılar”. Öte yandan “ifade özgürlüklerinin üniversite dışında ... yalnızca kendi uzmanlık alanlarına giren konulardaki sorularla sınırlı olmaması” gerekirdi. Ya da “kamu yararına olduğuna inandıkları örgütlü hareketleri aktif olarak destekleyebilmeleri” gerekirdi. “Her vatandaşın hakkı olan politik haklardan bir üniversite profesörünün mahrum bırakılması mümkün ya da talep edilebilir bir şey değildi” (AAUP, 1915: 37).

Peki ya “[bir akademisyenin] görevine uygun olup olmadığı ile ilgili büyük şüphelere yol açan” kampüs dışı açıklamalar? Bunlara bireysel vicdan ile ilgili vakalar olarak mı yaklaşmak gerekirdi yoksa kolektif kurumsal yargıya mı bırakılmalıydılar? Bu soru 1940 açıklamasını kaleme alan kurulda pek çok tartışmaya sebep olmuştu. Bu kurul akademisyenleri temsil eden AAUP ile yöneticileri temsil eden Amerikan Üniversiteler Birliği’nin (*the Association of*

American Colleges, AAC) ortak girişimiydi. Sonuç uzlaşmaydı. Belgenin C paragrafı konuyu dile getiriyordu, ama açıklayıcı bir dipnotla problem karmaşılaştırılıyordu. Paragraf 1915 açıklamasının dilini almıştı: Akademisyenin “toplumdaki özel konumu özel zorunluluklar getirir. Akademisyenin her zaman açık olması, uygun kısıtlamayı uygulaması, diğerlerinin fikirlerine saygı göstermesi gerekir ve de [bu yeni bir zorunluluk getiren ek bir kısıtlamaydı ve akademisyen özerkliğiyle üniversite özerkliğinin zıt konumlarda olması gerektiğini öngörüyordu] kurumsal bir temsiliyeti olmadan konuştuğunu göstermek için elinden geleni yapmalıdır” (AAUP, 1940: 36). Açıklayıcı not dikiş izlerini açığa çıkararak konuyu aslında bulandırıyor. Yöneticilerin, C paragrafındaki "uyarılar"ı ihlal eden bir akademisyeni uygun bir biçimde suçlayabilme hakkını teslim ederken, profesörlerin de birer vatandaş olduğu ve de “vatandaşlık özgürlüklerine sahip olmaları gerektiği” konusunda uyarıyordu.

Bu, kampüs dışındaki akademisyenin duruşu ile ilgili olarak “akademik sorumluluğun” bilgi ve politika arasında tamamen etkili bir bariyer sağlayamadığını söylüyordu. Akademik özgürlük bir akademisyenin kampüs dışında bir vatandaş olarak özgür olması ama sınıfta ifade özgürlüğü haklarının kısıtlanması anlamına geliyordu. AAUP’nin soruşturduğu çok sayıda davanın konusunun bir akademisyenin kampüs dışındaki konuşması ile bir eğitimci ya da araştırmacı olarak makbüllüğü arasındaki ilişki olması bu konunun hâlâ çözülemediğini gösteriyor. Bir dizi vaka bu durumu örnekliyor.

İlk vaka aslında AAUP liderleri arasında da mesleki liyakati sınamak için “akademik sorumluluğa” başvurulmasının önemi üzerine bir tartışma başlattı. Bu vaka, Illinois Üniversitesi’nden, 1963 yılında bir öğrenci gazetesi editörüne kamuoyunu öfkeliendiren bir mektup yazan ve bu yüzden rektör tarafından görevden alınan bir yardımcı doçentle ilgiliydi. Leo Koch'un mektubu cinsellik hakkındaydı. İki öğrencinin kampüsteki kadın erkek ilişkilerinin ritüelleşmiş doğasıyla ilgili yakındıkları bir makaleye cevaben, Koch daha fazla özgürlüğü öneriyordu. Öğrencilerin konuyu çok dar ele aldığını öne sürerek, Koch “Kraliçe Viktorya günlerinde bile çoktan eli ayağı tutmaz hâle gelmiş bir Hristiyan etik anlayışından kaynaklanan ikiyüzlü ve tamamen insaniyet dışı ahlaki standartların neden olduğu çok ciddi bir toplumsal ‘sıkıntı’” teşhisi koyuyordu (AAUP, 1963: 26). Tedavi, “toplumsal sonuçları olmadan [modern doğum kontrol hapları ve doğru tıbbi yönlendirmeye] ve kendi ahlak ve etik kurallarını ihlal etmeden, bu işe kalkışabilecek kadar olgun bireylerin” cinsel ilişkiye girmesini hoş görerek sağlıklı ihtiyaçların psikolojik olarak kısıtlanmasına son verilmesiydi.

Tepki tahmin edebileceğiniz üzere çok fazlaydı. Illinois Üniversitesi Babalar Birliği (*University of Illinois' Dad's Association*) üyesi olan Papaz Ira Latimer başı çekiyordu. Latimer (günün çifte standartlarına uyararak) *kadın* öğrencilerin ailelerine yazdı. Koch’un

mektubundan “Amerika’nın dini ve ahlaki temellerini yıkmaya çalışan küstah bir çaba” olarak bahsediyordu ve mektubu “komünist komplonun standart harekât usulü” olarak tanımlıyordu (AAUP, 1963: 27). Üniversitenin idari ofislerine protesto mektupları yağdı. Üniversite rektörü, Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi Yönetim Kurulu’nun tavsiyesini dinleyerek “Profesör Koch’un yayımlanan mektubunun üniversite görevinden alınmasını haklılaştıracak kadar ciddi bir akademik sorumluluk ihmali oluşturduğuna” karar verdi. “Dile getirilen görüşler saldırgan, ahlaksız ve kabul edilen ahlak standartlarına aykırıdır. Bunların kamusallaştırılması ahlak dışı davranışın teşviki olarak yorumlanabilir. Bay Koch’un davranışının tüm üniversitenin zararına olduğu açıktır” diye devam etti (28).

Eleştirel düşünce üniversitenin görevlerinden biri olarak görülseydi ve vatandaşların ifade özgürlüğü haklarına saygı duyuluyor olsaydı, bu açıklamanın kınanması gerekirdi. Koch’un (bir botanistti) bu görüşleri sınıfında dile getirdiği ya da bir eğitmen olarak alanında yetersiz olduğuyla ilgili hiçbir kanıt yoktu. Aslında, fakülte senatosunun akademik özgürlük ile ilgili komitesindeki meslektaşları mektubunun en fazla bir uyarı cezası gerektirdiğine karar vermişlerdi. Prosedürel ve ilkesel idari ihlallerin olduğunu belirten AAUP Soruşturma Komitesi de aynı fikirdeydi ve mütevelli heyetini kamuoyu baskısına direnmeye, “üniversitenin işlevi ve akademik özgürlüğün değeri ile ilgili daha geniş bir görüş oluşturmaya... [üniversitenin] olgunluğunu, birkaç atsineğini zapt edebilme becerisini ve serbest tartışma özgürlüğüne olan ihtiyacını tanımaya” davet etti (34).

Soruşturma komitesi, kampüs dışı açıklama davalarında bir akademisyenin vatandaşlık haklarının böyle muğlak ve belirsiz bir terimle kısıtlanamayacağını belirterek yine de akademik sorumluluk olgusunun faydasından bahsetmeye bir süre daha devam etti. John Stuart Mill’in *On Liberty* (Özgürlük Üstüne) adlı eserine referansla “ciddi herhangi bir standart uygulama, canlı ve etkili konuşmaları ortadan kaldıracak ya da bu tarz konuşmaların cesaretini kıracaktır. Muhtemelen... standart, ortodoks olmayan fikirlerin dile getirilmesini kısıtlamak için kullanılacaktır” şeklinde devam ettiler (37). Bu yorumlar A Komitesi üyeleri arasında (A Komitesi bu soruşturma raporlarını teslim alan ve bunlara göre bir sonuca varan komiteydi) hararetle tartışmalara yol açtı ve rapora ek olarak “Akademik Sorumluluk” üzerine biri çoğunluk görüşü, diğeri karşı görüş olmak üzere iki açıklama yayımlandı. Soruşturmacıların Profesör Koch’un yasal sürecinden mahrum bırakıldığı sonucunu reddetmemekle ve de “akademik özgürlük tanımı yapmanın kuşkusuz çok zor olduğunu” teslim etmekle birlikte çoğunluk yine de akademik sorumluluğun zorlanması gereken standart bir değer olduğunda, çünkü “akademik sorumluluğun eşlik etmediği bir akademik özgürlüğü sürdürmenin mümkün olmadığı” ısrarcı oldu (40). Bu kavram tabii ki çarpıtılabilirdi, ama bu, önemini reddetmek için yeterli değildi. “Aksine, çare uygun

prosedürel ihtiyatlarda, akademisyenlerin oldukça önemli rolünde, ... ve derneğin dikkatli gözetiminde ısrarcı olmalı” (41).

Bu, muhalifleri ikna etmemişti. Çoğunluğun, sınıfın dışındaki konuşmalar üzerine olan maddede oldukça net olan 1940 açıklamasını yanlış yorumladığı konusunda ısrarcı oldular: “kanunen, fikirlerini ifade etmede profesörler diğer vatandaşlardan daha az hakka sahip değildir” (42). Tarihte de söz konusu günde de işten çıkarma için tek meşru zemin, “öğretme konusunda ispat edilmiş bir sorun” olabilirdi. “Eğitmen hâkim olmayan bir fikri aşikâr örneklerle başvurmadan açıkladığı için ‘akademik sorumluluğun’ işten çıkarma için bir standart ya da bir gerekçe olarak gündeme getirilmesi kaygan bir semantik bataklığında yalpalamaya benzer” (43).

Muhalifler, özel bir akademik sorumluluk standardının yalnızca profesörlere diğer vatandaşlardan daha farklı davranmak olmadığını, bunun aynı zamanda “tüm sektör, politik ve ekonomik baskı gruplarının baskıcı ve tehditkâr kampanyaları ve davaları ışıktan çok ateş olan bu grupların ortaya çıkardığı kamuoyu baskısına direnemeyen yöneticilerin birbirini takip eden işten çıkarma girişimleriyle dolu bir Pandora kutusunu” açtığını öne sürdüler (43).

Muhaliflerin metninin yazarı, Oberlin Üniversitesi İngilizce Profesörü Warren Taylor’ın aklında şüphesiz on yıl öncesinin deneyimi vardı. McCarthy dönemi boyunca bir kısmı Komünist Parti üyesi olduğu için, bir kısmı yalnızca parti üyesi olmakla suçlandığı için, bir kısmı isim vermeyi reddettikleri için ve bir diğer kısmı da Beşinci Yasa Değişikliği’ni onayladığı için pek çok akademisyenin işine son verilmişti (Schrecker, 1986). Bu işten çıkarmalar için doğrudan ya da dolaylı olarak “akademik özgürlük” meşrulaştırma aracı olarak kullanılmıştı. Bazen sebep, üniversiteyi yasal müdahaleden koruma ihtiyacıydı, bazen profesörün üniversitedeki meslektaşlarının suçunu itiraf etmeyi reddetmesiydi, bazense komünizmin doğası gereği özgür düşünceye karşı olmasıydı. Amerikan Kültürel Özgürlük Komitesi (*the American Committee for Cultural Freedom*) (1951’de kurulan Soğuk Savaş entelektüelleri grubu) şu savı öne sürdü: “bir Komünist Parti üyesi akademik sorumluluğun esaslarını çiğnemiş demektir, bilgisini yaltakçılığa yatırmıştır ve dolayısıyla bir eğitmen olarak işlevini yerine getiremez (Lasch, 1969: 83). Bu mantık akademik ya da pedagojik bir yetersizliğin iddia edilebilmesi için gerekli somut kanıt ihtiyacının yerini tutuyordu. En azından bazı akademisyenler için komünizmin Sovyet yönetimine koşulsuz bağlılıktan ziyade eleştirel bir toplum teorisi geliştirmekle ilgili olması ihtimalini yok sayıyordu.

Warren Taylor’ın tahmin ettiği gibi, akademik sorumluluk sıklıkla, bir profesörün kampüs dışındaki konuşması kamuoyunun hassasiyetlerine dokunduğunda bu davranışın

cezalandırılması için yapılan baskıya direnemeyen yöneticiler ve mütevelli heyeti üyeleri tarafından gündeme getiriliyordu. Bu vakalarda, sorumluluk özgürce düşünmek değil (üniversitenin işlevini örneklemek değil), (eleştirel düşüncelerin ifadesinden kaçınarak) üniversitenin kamuoyundaki ününü korumaktı. AAUP soruşturmacıları yine “üniversite dışı ihtilaflarda uygunluğun sınırlarını belirlemek için bu tür net olmayan standartların kullanıldığı” idari yargılar karşısında duruyorlardı (AAUP, 1971: 398). Aslında bu olayların çoğunda fakülte komiteleri (ve AAUP soruşturmacıları) kampüs dışındaki konuşması taşkın addedilmiş bir profesörün davasını içeriği ya da üslubu yüzünden değil, bir bireyi yargulamada uygulanan prosedürlerin adilliği (AAUP önerilerine göre) ve daha da önemlisi söz konusu kişinin mesleki durumunun niteliğine dayanarak incelediler. Bununla, “akademik sorumluluğu” eğitsel ve disipliner gerekleri icra etmeye indirgediler ve dolayısıyla bilgi üretimi ve politika arasındaki ayrımı profesörleri sıradan insanlardan ayıran kişisel nitelikler olarak değil bir eylem biçimi olarak tanımladılar. Bana kalırsa, genel olarak etkili olamamış olmaları bu ayrımı pratikte korumanın zorluğunun bir göstergesidir.

Angela Davis davası “akademik sorumluluğun” nasıl kullanılabileceğinin başka bir örneğidir. 1970 yılında Davis, Komünist Parti üyesi olduğu, kamusal konuşmalarında polisler “domuzlar” diyerek saldırdığı ve akademik özgürlüğün politik eylem özgürlüğünden ayrıldığına ya da siyah insanların genetik olarak daha aşağı niteliklere sahip oldukları gibi görüşleri desteklemek için ‘kullanıldığında’ “içi boş bir kavram” haline geldiğini öne sürdüğü için UCLA’da vermekte olduğu felsefe derslerinden alındığında (AAUP, 1971: 391), meslektaşları derslerindeki ya da sınıf içindeki tavrında hiçbir görev ihmalini bulunmadığını öne sürdüler. Öğrencileri derslerinin özenli ve açık görüşlü olduğunu söylüyorlardı; onun çıkarımlarını papağan gibi tekrarlamaları beklenmiyordu, ki her koşulda Davis’in çıkarımları kesin olmayan yorumlamalardı. Eğer kampüs dışı retoriği abartılı, kusurlu ve hatta “tatsız ve kınanması gereken” bir konuşma idiye de bu araştırmasına ve öğretimine yansımamıştı. Onun kovulmasına karşı çıkan az sayıdaki vekillerden biri şu yorumu getirdi: “bugün ve bu dönemde politik münazaranın şiddeti bu seviyeye ulaştığında, bir profesörün politik argümanları bilimsel aktarımlarının sessiz ritminde yapmasını işine devam edebilmesinin önkoşulu olarak öne sürmek gerçek dışı ve samimi değildir. En az bizim kadar profesörler de kendi zamanlarının bir ürünüdürler” (417).

Burada eksik olan “akademik sorumluluğun” kişinin tamamen akademik sorumluluklarının ötesine geçmesidir. Profesörün performansının tarzı ve tavrı söylendiği gibi olsa bile (Davis’in halk içinde ne kadar hararetle ise derste o kadar sakin olduğu söyleniyordu) bu yalnızca akademinin duvarları içinde geçerliydi. Bu Davis davasında bir vekilin muhalif görüşü olsa da, mesele giderek akademik sorumluluğun yalnızca akademik olanla

sınırlanması fikrine döndü. Bilgi ve politika arasında bir ayırım zaten vardı, ama bir akademisyen, araştırmacı ve vatandaş olarak görevlerini ayrı tutabildiği sürece ikisine de dahil olabilirdi. Her ne kadar pratikte uygulaması zor olsa da akademik özgürlüğün teoride bu ayırımı garantilemesi gerekiyordu.

Peki ya bir profesörün politik ilişkilenmeleri araştırmacılık nitelikleriyle ilgili bir ifşaata neden olursa? Bu, Colorado Üniversitesi'ndeki Ward Churchill'in başına gelen durumdur. Churchill'in 11 Eylül 2001, Dünya Ticaret Merkezi kuleleri kurbanlarından başlarına gelenleri hak eden "küçük Eichmannlar" olarak bahsetmesi üniversite vekillerini aşırı sinirlendirdi. Vekillerden ve validen gelen hemen işten alınması talebi üzerine, üniversite yönetimi (AAUP prosedürünü takip ederek) bir fakülte komitesinden Churchill'in eğitimlik becerisini soruşturmasını talep etti. Çalışmalarının sorgulanması "araştırmada yöntem hatası" ile ilgili bilgi üretti ve bu öyle kötü bir durumdaydı ki ne komite ne de AAUP onu kurtarabilirdi. Meslektaşlarının da onayladığı üzere, politik suçlamalar olmasaydı tabii ki bilimsel üretimi soruşturulmayacaktı. Akademik ehliyetinin sorgulanabilir doğası ve kendi alanı olan Hint-Amerika çalışmalarından gelen eleştirilerin çokluğu düşünüldüğünde avukatlığını yapmak oldukça zordu.

Churchill ve Davis vakaları bilimsel doğruluk ve profesörün eğitimci performansı konularında farklılaşsa da her iki kişi de aynı nedenle işten atıldı: Kampüs dışı konuşmaları iktidarları üniversite yöneticilerinin kararlarını etkileyen dış grupların gazabına uğramıştı. Bu vakalar düşünce ve eylem, bilim ve politika arasında tam bir ayırımın aslında mümkün olabileceği görüşünün zayıflığını ortaya koyan vakalardı. 1915 yılında Dewey ve meslektaşlarının, 1963 yılında Warren Taylor ve onun gibi muhaliflerin uyardığı üzere üniversiteyi, özgür ve eleştirel araştırma misyonunu tehlikeye atan güçlerin ta kendisinden koruma sorumluluğunu da içerebilecek akademik sorumluluk görüşü kullanılarak akademik özgürlükten kolayca ödün verilebiliyordu.

Bulanık Sınırlar

1970 yılında, Vietnam Savaşı'nın hararetli politikaları bağlamında, AAUP politikanın kampüs hayatının bir parçası hâline geldiğini kabul eden fakat akademisyen ile vatandaş arasındaki klasik ayırmada ısrar eden bir açıklama yayımladı. Açıklama "akademik sorumluluk" üzerineydi. "Akademik özgürlük geleneksel olarak eğitmenin vatandaş olarak tam özgürlüğünü de kapsadığı için, pek çok akademisyen politik iddiaları, toplumsal eylemleri ve bilinçleriyle öğrencilerinin, meslektaşlarının ve kurumlarının iddia ve beklentileri arasında

çözülemeyecek bir sorun yaşamamaktadır” (AAUP, 1970:136).

Takip eden politik ve epistemolojik kargaşa yıllarının (kimlik politikaları, kültür savaşları ve bilim savaşları, dilsel ve kültürel dönemeçler, yapısalcılık ve postyapısalcılık) açığa çıkaracağı üzere bu keskin dış/iç, iktidar/bilgi, eylem/düşünce, politika/gerçek ayrımlarında eksik olan şey ironik bir biçimde, kişinin bir vatandaş olarak sorumluluk algısının haklı olarak araştırmacılığını etkileyeceği fikridir. İronik olarak diyorum çünkü İlerici kurucu babaları gibi pek çok AAUP üyesi, toplumun yönü, ekonominin organizasyonu ve onlara bilimsel imtiyaz kazandıran araştırma ve eğitim için gerekli politik idare biçimi gibi meselelerle hayli haşır neşirdi. Akademik araştırmanın politik çıkarımlarını ılımlı tavırlarla maskeleyen çabasında olduğu gibi politikanın kampüs dışı konuşmalara terk edilmesi, bir profesörün vatandaş olarak haklarını savunmada önemli bir yol önerse de daha zor bir soruyu kenarda bırakıyordu: Çağdaş kaygıların (politik mücadele mevzuları) meşru ve açık bir biçimde araştırmacıların eğitmen ve araştırmacı kimliklerinde yer bulması mümkün müdür? Mümkünse nasıl?

Demokrasi tarihini etnisite, toplumsal cinsiyet ve ırka dayalı farklılıkların dışlanması hikâyesi olarak yeniden okuyan çalışmalarda eleştirel bilim ve politik avukatlık arasındaki sınır nerededir? Öğrencilerinden kendisinin “patriyarkal” olan her şeye karşı öfkesini paylaşmalarını bekleyen bir kadın çalışmaları akademisyeninin pedagojisinin makul olmayan bir biçimde polemiksel olduğuna karar vermek görece daha kolay olabilir. Ya da bir kimya profesörünün ders zamanını Irak Savaşı hakkında konuşarak geçirmesi kolayca uygun bulunmayabilir. Ama beşeri ve sosyal bilimlerde araştırma, yazma ve öğretmeyi zorunlu olarak yönlendiren bakış açısı olarak da adlandırılabilir araştırmacı yorumu ile ilgili daha zor sorular da mevcut. Edebiyat araştırmacısı ve akademik idareci Stanley Fish son kitaplarından birinde akademisyenleri “dünyayı boş zamanlarında kurtarmaları” konusunda uyarıyor ve böylece bizleri alanlarımızdaki gerçekleri ve metinleri haklarında bir pozisyon almadan öğretmeye zorluyor (Fish, 2008). Fish politika ve araştırmacılığın tamamen farklı varlıklar olduğu fikrine saplanıyor. Ancak bunların arasındaki ayrım teoride pratikte olduğundan daha kolaydır; çünkü yorumlamaları desteklemek için kullanılan kanıtların niteliği, belli araştırma metotlarının güvenilirliği, metin ve ders kitabı yazarlarının öncülleri ve etik mevzular hakkında konum almak akademisyenin görevinin, onu güçlü ve ilham verici bir eğitmen yapan şeyin bir parçasıdır. Dahası bu pozisyonlara tarafsız bir şekilde varılmaz, nesnel bir görüş ortaya çıkana kadar tüm tarafları dengeleyerek ulaşılmaz. Profesörün derin politik ve etik sorumluluğunun bir sonucudurlar. Profesörün adanmışlığı ve akademik sorumluluğu arasındaki gerilim, akademik özgürlük ilkesinin belirleyici olması gerektiği güncel bir gerilimdir.

Son yıllarda, politika ve araştırmacılık arasındaki çizgilerin bulandırılması, bu ikisi arasında bir bağlantı olduğunun teslimi üniversite eğitmenlerine yönelik tam teşekküllü suçlamaların önünü açtı: İsrail lobisi, işgal etiği ve Filistinlilerin haklarını tartışan Ortadoğu çalışmaları derslerini, ya da şu anki İsrail politikasına sadakatleri tartışmalı olan profesörlerin çalıştırılmasını sorunsallaştırıyor; Evanjelik Hristiyanlar biyoloji müfredatındaki evrimi ya da cinsel ahlak öğretilerini sorgulayan dersleri işaret ediyor; derslerde okutulan metinlerin kendilerini “rahatsız” hissetmelerine neden olduğunu söyleyen sağ ya da sol görüşlü örgütlü öğrenci grupları; “kamu vergi gelirlerinin politik, dini, ideolojik ya da kültürel inançlar Amerikan vatandaşlığı ya da Batı Medeniyetçiliği öğretisi ile uyummadığında, bu değerleri teşvik etmek için kullanılmaması gerektiğini düşünen sağ görüşlü mütevelli heyeti üyeleri ve eski mezunlar da (Arizona Legislature, 2008) tepki gösterenler arasında. Bazı yöneticilerin baskılara dayanmak için harcadıkları cesur çabalara rağmen, bu grupların müfredatın organizasyonunda, akademisyenlerin işe alınmaları ve işten çıkarılmalarında, kampüslerde izin verilen konuşmacı ve konferans türlerinde etkileri ("dondurucu bir etki") oldu.

Yöneticiler baskıya direndiklerinde bu, akademik özgürlük adına, kendi kendini yöneten bir akademi hakkı, daha doğrusu ihtiyacı adına olmuş oluyor. Bu da doğal gerilimler ve sınırlamalar ne olursa olsun akademik özgürlük kavramının devam eden değerinin bir göstergesi. Akademik özgürlük ilkesinin arabuluculuk ettiği devam eden gerilimleri göstererek akademik özgürlüğün faydasını sorgulamaya çalışmıyorum. Aksine, tam olarak bir yüzyıl önce mevcut olan gerilimler hâlâ akademisyenler, yöneticiler ve mütevelli heyeti arasındaki ilişkileri bozmayı sürdürdüğü için, eleştirel düşüncenin değeri düzenli olarak disiplinlerde, üniversitelerde ve ülkede sorgulandığı için ve tanımladığım gerilimler nihai çözüme elverişli olmadığı için üniversiteler ve üniversite eğitimi için en iyiyi -hiçbir zaman için tamamına erecekmiş gibi gözükmesine de aradığımız özgür ve sınırlanmamış araştırma idealini- koruma mücadelemizde bu ilkeye ihtiyacımız var.

NOTLAR

1 Burada deklarasyon yazarlar arası bir diyaloğa dönüşüyor. Çoğunluk bazı noktaları daha muhafazakâr meslektaşlarına bıraksa da, tekrar tekrar ana noktaya geri dönülüyor: sınıfta tam özgürlük ihtiyacı.

2 Bu durum Davis, George Jackson Hapisesi'nden kaçma girişimiyle suçlanmadan önce gerçekleşmişti.

KAYNAKLAR

- American Association of University Professors. "General Report of the Committee on Academic Freedom and Academic Tenure." *Bulletin of the AAUP* 1:1 (Aralık 1915): 20-43.
- "Report Concerning the University of Pennsylvania," *Bulletin of the AAUP* (1916): 127-177.
- "Academic Freedom and Tenure: The University of Illinois" *AAUP Bulletin* (Bahar 1963): 25-43.
- "A Statement of the Association's Council: Freedom and Responsibility" (1970). *Policy Documents and Reports*. 9. Baskı. (2001): 135-136.
- "Reports on Academic Freedom and Tenure: The University of California at Los Angeles." *AAUP Bulletin* (Güz 1971): 382-420.
- "Response to an Inquiry by Professor Paul Brest.", "Report of Committee A for 1985-86." *Academe* 72 (Eylül 1986): 13a, 19a. *Academe* 74'te tekrar yayımlanmıştır. (Eylül/Ekim 1988): 55.
- "1940 Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure." *Policy Documents and Reports*. 9th ed. (2001): 3-10. Arizona State Legislature. Senato yasa önerisi. Bahar 2008.
- de Certeau, Michel. "History: Science and Fiction." *Heterologies: Discourse on the Other*. Trans. Brian Massumi. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1986.
- Dewey, John. "Academic Freedom." *John Dewey: the Middle Works: 1899-1942*. Yay. haz. Jo Ann Boydston. Carbondale ve Edwardsville: Southern Illinois University Press, 1976: 53-66.
- Donoghue, Frank. *The Last Professors: The Corporate University and the Fate of the Humanities*. New York: Fordham University Press, 2008.
- Hampson, Norman. "The Big Store." *London Review of Books* (21 Ocak-3 Şubat, 1982):18.
- Lasch, Christopher. *The Agony of the American Left*. New York: Knopf 1969. Lovejoy, Arthur O. "Academic Freedom." *Encyclopedia of the Social Sciences*. Sayı. 1. Ed. E. R. A. Seligman. New York: Macmillan, 1937: 384-7.
- Metzger, Walter. "The Age of the University." Richard Hofstadter ve Walter Metzger. *The Development of Academic Freedom in the United States*. New York: Columbia University Press, 1955.
- Morrow, Glenn. "Academic Freedom." *International Encyclopedia of the Social Sciences*. Sayı. 1. Ed. David L. Sills. New York: Macmillan ve the Free Press, 1968: 4-9.
- Schrecker, Ellen. *No Ivory Tower: McCarthyism and the Universities*. New York: Oxford University Press, 1986.
- Scott, Joan W. "Academic Freedom as an Ethical Practice." *The Future of Academic Freedom*. Ed.

Louis Menand. Chicago: University of Chicago Press, 1996:163-180.

Searle, John. "Rationality and Realism: What Is at Stake?" *Daedalus* 122 (Güz 1992): 55-84.

Stone, Lawrence. "Only Women." *New York Review of Books* (Nisan 11,1985): 21-27.

---

¹ “Knowledge, Power, and Academic Freedom”, *Social Reserach* (Summer 2009). Makalenin çevirisini yayımlamamıza izin verdikleri için makalenin yazarı Joan W. Scott'a ve *Social Research* dergisine teşekkür ederiz.

* Linguistic turn, 19.yüzyılda felsefe alanında gelişen dil çalışmalarına denir. Bu çalışmalarla birlikte sosyal bilimlerde, dil üzerinden modernizmin birçok öncülü ve özellikle de iktidar kavramı sorgulanmaya başlamıştır. (ç.n.)

* Manichaen: M.S. 3. ve 5. yüzyıllar arasında rağbet bulan ve Zerdüştlük mezhebinden esinlenerek hem Tanrı'ya hem de şeytana inanan bir mezhep. Buradaki anlamı düalist, ikici. (ç.n.)